

Гарантії надані — гарантії порушені

Чому мовчать США стосовно порушення Росією гарантій безпеки, наданих Україні 15 грудня 1994 року після підписання Будапештського меморандуму?

Після розпаду Радянського Союзу й проголошення незалежності 24 серпня 1991 року Україна стала третьою за величиною ядерною державою в світі, яка мала більше ядерних боєголовок, ніж Франція та Великобританія разом узяті. Двадцять років тому, за пропозицією США та Росії, країна погодилася ліквідувати всю ядерну зброю на своїй території. Єдиною умовою України було забезпечення безпеки з боку США, Росії та Великобританії після її приєднання до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї в якості держави, що не володіє ядерною зброєю. Ці гарантії безпеки були надані 5 грудня 1994 року після підписання загальновідомого Будапештського меморандуму. На основі цих запевнень Україна здала близько 1900 ядерних боєголовок.

Мирослав СМОРОДСЬКИЙ,

адвокат, (штат Нью-Джерсі), директор комунікації Асоціації українських правників Америки (UABA), в минулому учасник делегації США на конференції з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) (Мадрид, 1980 р.)

Будапештський меморандум передбачає:

Російська Федерація, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії і Сполучені Штати Америки підтверджують Україні їх зобов'язання згідно з принципами Заключеного акта ОБСЄ утримуватись від економічного тиску, спрямованого на те, щоб підкорити своїм власним інтересам здійснення Україною прав, притаманних її суверенітету, і таким чином отримати будь-які переваги.

19 грудня 2008 року, на зустрічі Президента США Джорджа Буша і Президента України Віктора Януковича важливість цих гарантій безпеки було підтверджено підписанням українсько-американської Хартії про стратегічне партнерство. Через рік, 4 грудня 2009 року, гарантії безпеки (надані Україні в обмін на ліквідацію нею своїх ядерних озброєнь), були підтверджені Президентом Бараком Обамою і Президентом Росії Дмитром Медведевим.

На жаль, гарантії безпеки, передбачені Будапештським меморандумом і так голосно розрекламовані Сполученими Штатами в якості моделі для ядерного роззброєння, були не так давно грубо порушені з боку Росії, коли російський уряд почав чинити

тиск своєю економічною міццю, щоб шантажувати і змусити Україну зробити відступ від її вільно

«Було б лицемірством заперечувати, що незалежність України так само важлива для нашої держави, як і для спокою в усьому світі. Було зроблено дуже мало спроб повернути українцям справедливість, і подальше їх ігнорування може зачепити всю Європу».

Ланселот Лоутон, Палата Громад, Лондон, 1935

вибраного шляху економічної інтеграції з Європейським Союзом. Навіть Президент України Віктор Янукович визнав, що це було мотивуючим фактором у останню хвилину перед відмовою йти на переговори щодо підписання Угоди про асоціацію з ЄС. Немає жодного логічного заперечення щодо того, що неприховані примусові дії Росії стосовно України були прямим порушенням Тристоронньої угоди 1994 року і Будапештського меморандуму.

Можна було б очікувати від Сполучених Штатів, як сторони Будапештського меморандуму, гучного реагування — на найвищому політичному рівні — щодо порушення Росією гарантій безпеки, що були надані нею Україні. Зрештою, для України це була «послуга за послугою» — здати свою активну та оборонну ядерну зброю

масового знищення. Ці гарантії безпеки були підтверджені президентами країн, що підписали Будапештський меморандум, відповідно до якого сторони «... будуть проводити консультації у випадку виникнення ситуації, внаслідок якої постає питання стосовно цих зобов'язань». Більше того, це довгострокова стратегічна мета Сполучених Штатів — обмежити поширення ядерної зброї в інші країни, такі, як Іран і зменшити існуючі ядерні арсенали по всьому світу. На жаль, в умовах очевидного порушення гарантій безпеки, обіцяних Росією згідно Будапештського меморандуму, все, що було чути з боку США з цього питання — є оглушлива тиша.

Існує давня мудрість — «людина настільки хороша, як її слово». Це прислів'я відноситься і до країн, і до того, яким чином вони дотримуються міжнародних угод, коли мова йде про ядерне роззброєння і суміжні обіцянки безпеки. Само собою зрозуміло, що нахабна поведінка Росії стосовно України свідчить про те, що Кремль не має абсолютної ніякої поваги до будь-якої міжнародної угоди, яку він підписав і вважає, що має право зарозуміло ігнорувати такі домовленості за бажанням і безкарно. Кремль зараз поставив світ до відома, що будь-яка міжнародна обіцянка, зроблена Росією, особливо гарантія нерозповсюдження ядерної зброї та забезпечення безпеки, застерігає: «Хай покупець буде пильний!»

Проте оглушливе мовчання США також має прямі і значно

«Чи Росія спричинить інтеграцію на території колишнього СРСР і буде представляти серйозний довгостроковий військовий виклик Заходу залежить значною мірою від тієї ролі, яку грає Україна, або змушена грати. ... Україна робитиме багато для визначення Європи, і світ у XXI столітті буде таким же кривавим, як він був у XX».

Фонд Карнегі за міжнародний мир, 1997

згубніші наслідки. Розуміючи, що брутальний і нахабний примус України не приведе до страти (або навіть приглушеній критиці цієї

явної трансгресії Будапештського меморандуму), винна сторона — Росія — такою поведінкою потенційно порушує інші міжнародні угоди, які вже підписані, або будуть підписані в майбутньому. Відмова Америки надати будь-яку відповідь на ці дії роз'їдає і підриває її авторитет на міжнародній арені. Сполучені Штати у всі часи пишалися своєю правдивою позицією, яка проголошує, що американці завжди «у відповіді за слова». У світлі бездіяльності США по відношенню до порушення Росією гарантій безпеки, наданих Україні, чому Іран, або протиборчі сторони в Сирії, або навіть Ізраїль, повинні довіряти гарантіям безпеки, які були або будуть забезпечені переговорами з роззброєння або мирними переговорами? Якщо Росія стане учасником таких майбутніх угод, навіть якщо будь-якому учаснику очікувати участі Сполучених Штатів, щоб протистояти Кремлю, якщо Росія знову матиме можливість порушити свої майбутні зобов'язання щодо безпеки, як це сталося з Україною?

Сполучені Штати повинні пильно переглянути свою зовнішньополітичну стратегію щодо Росії. Якщо остання хоче бути необхідним співучасником у міжнародних переговорах, то уряд Сполучених Штатів повинен, попри все, мати політичну і моральну мужність — на найвищому політичному рівні — критикувати і робити позитивні та рішучі кроки, аби перешкодити такій поведінці, коли Кремль зневажливо переступає свої зобов'язання щодо безпеки. Якщо Америка продовжить своє мовчання у відповідь на попросання Кремлем його гарантій безпеки, наданих Україні в Будапештському меморандумі, то роль США як світового лідера буде значно зменшуватись і загрожуватиме майбутній безпеці самої Америки. Гарантії не повинні даватися лише для того, аби їх порушувати без наслідків особливо, коли йдеться про зброю масового знищення.

Тінь санкцій

Європейський парламент ухвалив резолюцію щодо ситуації в Україні

Європейський парламент ухвалив резолюцію, в якій закликав Європейський Союз і країни-члени почати підготовку адресних санкцій на поїздки, активи та нерухомість для українських чиновників, парламентарів та олігархів, відповідальних за «суворі заходи і смерті» Євромайдану.

Як передає власний кореспондент УНІАН у Брюсселі, про це йдеться в резолюції Європарламенту, ухваленій під час сесії в Страсбурзі. Дебати щодо українського питання відбулися в минулу середу.

Європейський парламент «закликає інституції ЄС, країни-члени вжити негайні заходи, включно з дипломатичним тиском і підготовкою персонально спрямованих заходів та санкцій на поїздки, активи, нерухомість тих українських чиновників, законодавців та їхніх бізнес-спонсорів (олігархів), які відповідальні за застосування суворих заходів і смерті протестувальників, та активізувати зусилля для зупинення відмивання грошей й ухилення від сплати податків українськими компаніями і бізнесменами в європейських банках», — йдеться в резолюції.

Євродепутати також закликали українську владу припинити використання «Беркут» та інші спеціальні підрозділи в провокаціях, викраденні людей, тортурах та побиттях. «Європарламент закликає Президента Януковича наказати припинити таку практику й вимагає негайного та безумовного звільнення і політичної реабілітації усіх демонстрантів та незаконно затриманих політичних в'язнів, включно з Юлією Тимошенко», — йдеться в документі.

Євродепутати висловили стурбованість силовим протистоянням, засудивши напади на мирних громадян, журналістів, студентів та представників громадянського суспільства.

Вони також закликали представників протестувальників і владу утримуватись від застосування сили й висловили стурбованість діями як «тітушок», так і радикалів.

Європарламент закликав українську владу та опозицію почати серйозний діалог з метою деескалації конфлікту. Резолюція також підтримує ідею, аби Європейський Союз продовжував відігравати роль посередника у цьому процесі.

Окрім того, Європейський парламент закликав ЄС, США, МВФ, Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку і Європейський інвестиційний банк «продовжувати готувати довготривалий пакет конкретної фінансової підтримки, аби допомогти Україні впоратись із фінансовою та соціальною ситуацією, яка продовжує погіршуватись, й надати економічну підтримку для того, аби уряд України почав проводити потрібні глибокі та всеохоплюючі реформи української економіки».

Євродепутати також привітали й висловили підтримку роботі, яка здійснюється ЄС та США щодо створення відчутного короткотермінового пакету допомоги Україні, який має бути запропонований новому тимчасовому урядові України, аби полегшити важку ситуацію з платежами.

Разом із тим резолюція закликає до створення постійної місії Європейського парламенту в Україні, яка б сприяла діалогу між сторонами політичного протистояння.